

Men ogsaa vor Brøst vi bekende maa, hvor svært det os end monne falde: Med Jordbunden er det kun »saa som saa« for Sagen, som samled os alle.

Mel.: Længe var Nordens.
Viljen hos Manden
Kvinden behersked,
saa hun fandt Naade
kun i Slaveri.
Kun hvis han vilde,
kunde hun tale;
tiltigget Bifald
blot gjorde fri.

Ak hvor forandret
er dog ej meget;
før var den ugifte
ganske ufri,
saa blev hun hævet
kun paa Bekostning,
tænk, af de gifte;
det er forbi.

Nu kan den sidste,
ogsaa sig blære
med en fuldmyndig
Kvinde at være.
Ak, men hvem raader?
mon hun det kan,
ja, bare ikke,
hun har en Mand.

Skaal for den Kvinde,
som er sin egen,
som har et Ansvar,
der klart forstaas,
men som der ogsaa
ydes behørig
Ret her i Livet!
Gid det maa naas.

Lige med Manden
paa alle Punkter,
hvor ej Naturen
sætter sit Stop.
Er det for meget?
nej, det er kun Ret.
Kæmp derfor! ej før
Kamp høre op.

Talerne fulgte Slag i Slag. Fru Laursen talte for Gæsterne, Fru Jutta Møller for Aarhus, Hr. Folketingsmand Sven Høgsbro for den gifte Kvinde o. s. v.

Efter Bordet nød man Kaffen i den smukke, hyggelige Have til Tonerne af »Carmen« og først ud paa Aftenen skiftes man i fortræffelig Stemning for atter at mødes Dagen efter til den alvorligere Del af Festen — Arbejdet.

Anden Dag.

Ved Nitiden Mandag Formiddag samledes de Delegerede og en Del Medlemmer paany.

Formanden indledede Beretningerne, men opfordrede forinden de Tilstedeværende til at begynde Dagens Arbejde med at afslutte »Morgenstunden« har Gud i Mands. Redaktør Laursen valgtes derpaa enstemmig til Dirigent og begyndte sin Dirigentvirksomhed med at opaae samtlige Delegeredes Navne. Kun ganske enkelte manglede. Derefter gaves Ordet til Formanden *Fru Jutta Møller*.

Hun og Bjørnstjerne Bjørnson havde engang besluttet at kapløbe til Maalet: Valgret for Kvinder. Norge vandt som bekendt, men her hjemme har vi lagt en Slagplan og den virker vi efter. Ved sidste Sammenkomst blev der virket for at faa Foredragsholdere ud i Kredse. »Jeg har selv rejst over virket og fundet Forstaaelse overalt. Jeg har været hos Minister Bjerre og faaet bevilget et Tilskud til Dansk Kvindesamfunds litterære Virksomhed. Vi fik 500 Kr., som vi bringer til vort Blad. Jeg vil her desuden rette en Tak til Grosserer Caroline Hansen for hendes store Hjælp og Støtte«.

Derefter aflagde Frk. Anne Bruun Beretning om Husmoderforeningens Virksomhed, der har været udførligt refereret i Nr. 27 af »Kvinden og Samfundet« til hvilket Referat vi henviser vore Læsere.

Saa kom Beretningerne om Fabriksløvdvalget, som Fru Berg-Nielsen med sin vanlige Energi udviklede, saa Tilhørerne ikke et Øjeblik trættedes.

Dansk Kvindesamfunds Arbejde med Hensyn til *Fabriksloven* begyndte før denne endnu var bleven forelagt Rigsdagen.

Da Forslaget om Fabriksløven var bleven trykt, sendte Højesterets-sagfører Høgsbro dette til Fru Berg-Nielsen med Anmodning om pr. Omgaaende at faa at vide Dansk Kvindesamfunds Stilling til Forslaget.

Fru Berg-Nielsen forhandlede med andre Medlemmer, og Svaret lød: »Ingen Indskrænkning i Kvinders Arbejde«. Kun med Hensyn til § 7 mente man at maatte finde en Form, saaledes at Kvinder fik den fornødne Ferie. Høgsbro kæmpede ogsaa for denne Opfattelse i et Partimøde.

Senere afholdtes offentlige Møder om Spørgsmaalenes Beskyttelse eller Ikkebeskyttelse i Fremskridtsforeningen og Dansk Kvindesamfund.

Denne sidste tog intet Standpunkt. Den indledende Taler, Kontorchef Emil Meyer holdt paa Beskyttelse. Anden Taler Fru Berg-Nielsen talte bestemt imod Beskyttelse ud fra det Standpunkt, at det i mange Henseende vilde indskrænke Kvindernes Arbejdsmarked. De vilde være udelukkede fra Stillinger som Mejersker, Bagere og Sættere. Ved Undersøgelser har det vist sig, at meget faa Kvinder arbejder ud over de 10 Timer, denne Bestemmelse vilde saaledes være overflødig.

Flere Rigsdagsmænd var til Stede ved Mødet; en af dem, Hr. Jensen Sønderup talte i samme Retning som Fru B. Nielsen. Hr. Jensen Sønderup var Formand i Udvalget og med ham traadte Fru Berg-Nielsen i nærmere Forbindelse særlig for at overveje Ordningen af Barselhjælpen. Han sympatiserede med Tanken, men forlangte rejst en Folkestemning derfor rundt om i Landet.

Senere holdt Arbejderkvinderne selv et Møde, for dette fremsatte Fru Berg-Nielsen Tanken om at oprette en Barselkasse med et Kontingent af 25 Øre Kvartalet. Tanken vandt Tilslutning hos mange; Meningen var saa, at Staten skulde træde til og bidrage Resten. — Paa Mødet vedtoges følgende Resolution:

Ingen tvungen Ferie uden en Understøttelse fra Staten.

Efter Forhandling med Hr. Jensen Sønderup nedsatte Dansk Kvindesamfund et Udvalg bestaaende af Fru Norrie, Fru Schmiegelow og Fru Berg-Nielsen. Det har været Fru Norries Opgave gennem Centralbureauet at skaffe Oplysninger fra andre Lande, disse har Udvalget modtaget gratis. Fru Norrie har udført dette saa godt, at hun altid har kunnet møde alle Henvendelser til Udlandet med fyldestgørende Oplysninger saaledes, at selv Ministeren maatte indrømme, at Fru Norrie var bedre underrettet end han. Fru Schmiegelow har været Kasserer, en Kasserer, der selv har afholdt alle Udgifter, desuden har hun gjort et stort Arbejde ved at tale med Læger og andre sagkyndige i sin Kreds.

Udvalget havde i Dansk Kvindesamfunds Lokaler et belydningsfuldt Møde, hvor mange Læger, Folketingsmænd og Sygekasseformænd var til Stede.

Her fremsattes et Forslag om at arbejde paa et Tillæg til Sygekasse-loven, gaaende ud paa, at Sygekasserne af Barselhjælpen betalte $\frac{1}{4}$, Kommunen $\frac{1}{4}$ og Staten Halvdelen. Allerede nu betaler Kommunen 10 Kr. til Jordemødrene, mange Sygekasser betaler 10 Kr. som Barselhjælp. De paagældende Kvinder vilde efter det paatænkte Forslag faa en samlet Hjælp uden at skulle henvende sig til de forskellige Kontorer for at faa den.

En saadan Ordning anser Udvalget for Tiden for det heldigste.

Staten har anerkendt, at den skylder Mødre og Børn en saadan Hjælp. Indenrigsministeren har lovet at tage Sagen under Overvejelse, naar først Fabriksløven var færdig. Mange Rigsdagsmænd har udtalt, at en Barselhjælp burde vi have haft for længe siden.

Fabriksloven gik igennem uden Indskrænkning af Kvindearbejdet. Kvinder maa efter Barnets Fødsel først møde til Arbejde, naar de har Lægeattest for, at deres Arbejde ikke skader dem, og den Hjælp, der ydes dem i den paagældende Tid, skal ikke betragtes som Fattighjælp.

Det var dette Maal, Udvalget havde sat sig, og deres Arbejde har sikkert virket med til, at Udfaldet blev, som det blev.

Udvalget anser sin Opgave for

løst og nedlægger derfor sit Mandat.

Fru Norrie har begyndt et Arbejde for, at den Hjælp, der udbetales til Kvinderne, ikke skal udbetales gennem Fattigvæsenets Kontor. Udvalget har haft megen Glæde af Samarbejdet med Sygekasserne. En Sygekasse har ønsket at fortsætte Samarbejdet, saaledes at Kvinder paatog sig at bringe Sygekassepengene til Patienterne. Centralbureauet har begyndt paa denne Virksomhed igen med Kvinder, som har paataget sig dette Hverv.

Det næste Skridt maatte nu være at faa næste Forening, der var interesseret deri, til at arbejde paa Ordningen af Barselhjælpen.

Fru Berg-Nielsen sluttede med en Tak til Høgsbro, som var Formand paa Rigsdagen, samt Opfordring til at sende et Telegram til Hr. Jensen Sønderup, uden hvis Hjælp intet var naaet.

Telegrammet lød: Dansk Kvindesamfunds Aarsmøde sender herved en varm Tak for deres interesserede Arbejde for den Side af Fabriksløven, som vedrører Kvindernes Arbejdsvilkaar. De bedes bringe denne Tak til Deres Meningsfæller i Udvalget.

Efter Beretningen om Fabriksløvdvalget gik Fru Berg-Nielsen over til Beretningen om Husmoderskolen.

Paa Mødet i Odde i 1899 forelagde Fruen Planen til en *Kvindes afdeling paa Landbohøjskolen* med Uddannelse af Kvinder til Lærere i de Husmoderskoler.

Forslaget blev modtaget med Glæde, men Tvivlen rejste sig senere, en saadan Plan maatte være ugennemførlig. Men Fru N. hævdede, at ligesaa vel som man trængte til Skoler, hvor Landmanden kunde søge Oplysning om alt vedrørende Gaardens Drift gennem de Resultater, der var naaet af Videnskabens Vej, ligesaa trængte vi til Skoler, der paa samme Vis kunde oplyse Kvinder om alt vedrørende Husførelsen, med andre Ord en Husøkonomividenskab; og her som ved Landbohøjskolen maatte det være Staten, der tog Sagen i sin Haand. Fru B. N. gennemgik i korte Træk hvorledes hun i den forløbne Tid havde arbejdet for Sagen. Efter at have forhandlet med flere af Professorerne ved Landbohøjskolen og de øverste Myndigheder for samme indsendte hun en Henstilling til Landbrugsministeriet om at tage Sagen under Overvejelse, men dette svarede, at det rettelig hørte hjemme under Kultusministeriet, og at det derfor oversendte det til samme ledsaget af en Paa-tegning af Landbrugsministeren og af en Anbefaling fra de samvirkende Landboforeninger, der var stærkt interesseret i Sagen.

Ved en senere Forhandling i Kultusministeriet udtaltes det, at Sagen var god, og at den havde stor Betydning, ikke alene for Landbokvinder, men ogsaa for Kvinderne i Byerne. Ministeriet har senere henvendt sig til Docent Fejlberg og Professor Olrik for at faa udarbejdet en Plan. Man mente ikke, der var noget i Vejen for at gennemføre den teoretiske og videnskabelige Side af Sagen. Den praktiske Undervisning vilde volde størst Vanskelighed.

I September skulde Forslaget til Samraad mellem Kultusministeren og Finansudvalget.

Spørgsmaalet er, skal det være en Privatskole med Statsunderstøttelse eller en ren Statsskole.

Fru Berg-Nielsen holder bestemt paa en ren Statsskole som Uddannelsesanstalt med mange Amtsskoler med Statstilskud.

I Anledning af at Sagen skulde forelægges Finansudvalget, henviste Formanden, Hr. Christensen-Stadil, Fru B. Nielsen til at søge de enkelte Medlemmer af Udvalget. Selv lovede han at sætte sig ind i Forslaget og ikke lægge det Hindringer i Vejen, om hun kunde faa Udvalget stemt derfor.

Finansudvalget erklærede sig villigt til at behandle Sagen, naar Ministeren i god Tid vilde fremsætte Forslaget ved 3dje Behandling af Finansloven.

Ministerens Sygdom var imidlertid Grund til, at Forslaget først fremkom i Marts. Paa dette Tidspunkt, saa nær ved Valgene, ansaa man det for heldigst at udsætte Behandlingen til den kommende Samling.

Kultusministeren anmodedes om at

samarbejde med Landbrugsministeren og fremkomme med Forslaget saa snart Rigsdagen traadte sammen.

Fru B. Nielsen har saaledes arbejdet ensidig paa en Statsskole; men de allerede bestaaende Husmoderskoler Stilling vil sikkert blive taget med i Behandlingen naar Høj- og Landbrugsskolen skal udvides.

Fru Berg-Nielsen har henvendt sig til Landbefolkningen om Hjælp i Arbejdet. Skolen maa ikke komme som en Institution ovenfra; den maa bygges paa praktisk Virksomhed i Befolkningen. Husmødrene maa hjælpe til for at skabe de Spørgsmaal, Videnskaben skal besvare. I Aalborg-Kredsen har Fru Hasselbalch og Ringkøbing-Kredsen Fru Strandbygaard samlet en Mængde Oplysninger. Ogsaa fra Horsens og Bornholm venter hun værdifulde Besvarelser af de stillede Spørgsmaal; hun beder ogsaa de andre Kredse om at interessere sig for Sagen.

Efter Fru Berg-Nielsens klare og udførlige Beretning, aflagde Frk. *Caroline Hansen* Beretning fra Dansk Kvindesamfunds Repræsentanter i *Dansk Kvinderaad*.

»Det er som Dansk Kvinderaads Repræsentant at jeg skal aflægge en lille Beretning. Som De ved har Dansk Kvinderaad bestaaet i 2 Aar, dets Formaal er:

- 1) at danne et Bindeled mellem de forskellige kvindelige Foreninger og
- 2) at byde Kvinderne Lejlighed til at mødes og raadslaa om alle Spørgsmaal, der angaar Samfundets og Slægtens Velfærd.

Kvinderaadets Mening er ikke at gøre Propaganda for nogen bestemt Sag — kun, da der var Enighed fra alle Sider om Fredssagen, blev denne Sag optaget paa Kvinderaadets Program

Hvad jeg her skal tale om, er jo kun, hvad der er hændet siden Mødet i Odense.

Da D. K. R. Formand, Frk. H. Forchhammer, ikke kunde rejse til Paris forrige Sommer for at tage Del i det internationale Bestyrelsesmøde, rejste Frk. W. Rerup dertil for at repræsentere hende, desværre blev hun syg undervejs og var syg de fleste Dage under sit Ophold i Paris, men det var da saa heldigt at Fru A. Frederiksen, som er bosiddende i Paris, var tilstede, og da hun fra tidligere Ophold i Amerika kendte Præsidenten, Mrs May Wright Sewall, blev hun opfordret til at repræsentere Frk. Rerup.

Paa dette Møde vedtoges det at det internationale Kvinderaad skulde tage imod hver Tirsdag Eftermiddag. Fru Frederiksen blev da valgt ind i dette snævre Udvalg, som forestod disse Sammenkomster, hvor der holdtes Foredrag, saavel af Mænd som af Kvinder fra mange forskellige Lande i Evropa og Amerika. Ved sin Afrejse fra Paris overdrog Mrs Sewall Fru Frederiksen at afholde disse Sammenkomster saalænge hun maatte finde det passende og derefter afslutte dem. D. K. R. har da al Grund til at være glad over sin Repræsentant i Paris i Udstillings-sommeren.

Fru Frederiksen er senere valgt til D. K. R.s første udenlandske Medlem.

Kvinderaadet har i Aar udgivet en Beretning paa Dansk — og til Mødet i Paris er der ligeledes sendt Beretning.

- 1) Af Lykønskninger er der sendt en til Frau Lina Morgensterna i Berlin i Anledning af hendes 70-aarige Fødselsdag.
- 2) Til Professorinde Klein i Anledning af Tegneskolens 25-aarige Jubilæum.
- 3) Til Frk. N. Zahle i Anledning af hendes 50-aarige Virksomhed
- 4) ligeledes sendt Hilsener til forskellige Fredsforeninger og igen modtaget samme.

Siden sidste Efteraar har D. K. R. haft sit Kontor i D. K. Samfunds Lokaler, Nørregade 33, København, og her har de fleste Møder været holdte. Til at støtte Fru Norrie med Arbejdet ved Centralbureauet, blev Frk. Dagmar Schmiegelow og Frk. C. Opfermann valgt.